

**Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’limiy o‘yinli faoliyat jarayonida
xalq amaliy san’atining ahamiyatliligi**

**Ahmedov Temurjon Yusubbayevich - UrDU Sport faoliyati, pedagogika
va psixologiya fakulteti, “Boshlang‘ich ta’lim metodikasi” kafedrası
o‘qituvchisi,**

Yangibozor pedagogika kolleji maxsus fan o‘qituvchisi

Saparova Nargiza Yuldashbayevna

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’limiy o‘yinli faoliyat xalq amaliy san’atining ahamiyatliligi mavzusida asosiy tushunchalar yoritib berilgan.

Kalit so‘zlar: Ta’limiy o‘yinlar, ko‘nikmalarini rivojlantiradilar, tevarak-atrofdagi.

Kirish

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’limiy o‘yinli faoliyat bolalarning intellektual, ijodiy va ijtimoiy rivojlanishi uchun muhimdir. Ushbu faoliyat jarayonida xalq amaliy san’ati o‘zining betakror va boy merosi bilan muhim o‘rin tutadi. Bu referatda ta’limiy o‘yinlar va xalq amaliy san’atining ahamiyati, ularning o‘zaro aloqasi va ta’lim jarayonidagi roli ko‘rib chiqiladi

Ta’limiy o‘yinlar bolalarning ko‘p tomonlama rivojlanishiga yordam beruvchi faoliyat turidir. O‘yin jarayonida bolalar yangi bilim va ko‘nikmalarni o‘zlashtiradilar, ijtimoiy muloqot ko‘nikmalarini rivojlantiradilar, shuningdek, kreativ fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatini oshiradilar. O‘yinlar orqali bolalar quyidagi qobiliyatlarni rivojlantiradilar:

1. Kognitiv rivojlanish: O‘yinlar bolalarning mantiqiy fikrlashini, diqqat va xotirani oshiradi.

2. Ijodkorlik: O‘yin jarayonida bolalar o‘z tasavvurlarini ishga soladilar va yangi g‘oyalar bilan chiqadilar.

3. Ijtimoiy ko‘nikmalar: O‘yinlar orqali bolalar bir-birlari bilan muloqot qilishni, jamoada ishlashni o‘rganadilar.

Xalq amaliy san‘ati

Xalq amaliy san‘ati – bu xalqning tarixiy, madaniy va estetik an‘analari orqali shakllangan qo‘l san‘atlari va hunarlarni o‘z ichiga oladi. Bular ichida to‘qimachilik, savat to‘qish, loydan narsalar yasash, qo‘l san‘atlari va boshqalar mavjud. Xalq amaliy san‘atining bolalarga ta‘siri quyidagi jihatlar bilan ifodalanadi:

1. Madaniy meros: Xalq amaliy san‘ati bolalarga o‘z xalqining madaniy merosini o‘rganish va unga nisbatan hurmat bilan yondashishni o‘rgatadi.

2. Ijodiy fikrlash: Bolalar amaliy san‘at orqali o‘zlarining ijodiy qobiliyatlarini namoyon etish imkoniyatiga ega bo‘lishadi.

3. Qobiliyatlarni rivojlantirish: San‘atga qiziqish bolalarda nazorat va qo‘l ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Ta‘limiy o‘yinlar va xalq amaliy san‘ati o‘rtasidagi aloqalar

Ta‘limiy o‘yinlar va xalq amaliy san‘ati o‘rtasidagi aloqalar bolalarning o‘ziga xos rivojlanishiga katta ta‘sir ko‘rsatadi. Masalan, xalq amaliy san‘ati elementlarini o‘yin jarayoniga qo‘shish orqali bolalar quyidagi afzalliklarni qo‘lga kiritadilar:

- O‘z-o‘zini ifoda etish: Bolalar o‘z his-tuyg‘ularini va fikrlarini san‘at orqali ifoda etish imkoniyatiga ega bo‘lishadi.

- Kreativlik: Xalq amaliy san‘ati orqali bolalar yangi narsalarni yaratishda ilhom oladilar.

- Tarbiya va ahloqiy qadriyatlar: Xalq san‘ati orqali bolalarda tarixiy qadriyatlar va an‘analar o‘zlashtiriladi.

Ta'limiy o'yinlar orqali bolalarga yangi bilimlar, tushunchalar berib boriladi. Bu o'yinlarda bolaning har tomonlama rivojlanishi, bilim jarayoni, sensor madaniyati, nutq faoliyati, aqliy qobiliyatlari takomillashadi. O'yin qoidasiga rioya qilish, unga amal qilish o'yin mazmunini boyitadi. Ta'limiy o'yinlarda bolalarning yosh, individual xususiyatlarini hisobga olish lozim. O'yinda o'yin tempi va ritmi katta rol o'ynaydi, juda sekin va bir tekisdagi temp bolani ko'p kuttiradi, juda tez temp esa bolalarni hayajonga soladi, turli bahs-munozaralarga olib keladi. Kattalar tomonidan o'yin ishtirokchilarini to'g'ri baholash muhim ahamiyatga ega.

Ta'limiy o'yinlarning quyidagi turlari mavjud:

- a) buyum va o'yinchoqlar bilan o'ynaladigan;
- b) stol-bosma; d) og'zaki so'z o'yinlari.

Buyum va o'yinchoqlar bilan o'ynaladigan o'yinlar bolaning ilk yoshidan boshlab, to maktab yoshiga yetgunga qadar o'ynaladigan o'yin turi hisoblanadi.

Xalq o'yinlari, jumladan bolalar folklor o'yinlari, eng qadim vaqtlarda boshlab xalq xayoti tarzini, ma'naviy-ma'rifiy, jismoniy tayyorgarligini, estetik dunyoqarashini mujassamlashtirgan holda shu kunimizga qadar o'sib, mazmun maqsadiga ko'ra teranlashib bizga etib kelgandir. Boshqa san'at turlaridan farqligi o'laroq o'yinlarda xalq ruxiyati, psixologiyasi, koloriti, yosh avlod tarbiyasiga bo'lgan munosabatida yorqin aks etadi.

Bunda bolalarning tasavurlari, diqqatlari o'yin asosini tashkil etadi. Ularda tevarak-atrofdagi narsa va buyumlar, ularning sifati, foydali tomonlari to'g'risida umumiy tushuncha hosil bo'ladi. O'yinda o'ynaladigan har bir buyum yoki o'yinchoq o'zining tashqi ko'rinishiga ega bo'lishi, narsaning asosiy belgisini ajrata bilish imkonini berishi lozim. Bunday o'yinlar bolalarning narsalarning shakli, hajmi, belgisi, sifati haqidagi bilimlarini kengaytiradi.

Xulosa

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'limiy o'yinli faoliyat va xalq amaliy san'ati o'zaro bog'liq bo'lib, bolalarning rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ushbu faoliyatlarda bolalar uchun qiziqarli, ijodiy va foydali bo'lib, ularni kelajakda muvaffaqiyatli insonlar sifatida shakllanishiga yordam beradi. Ta'lim jarayonida xalq amaliy san'atining ahamiyatini tan olish va uni ta'limiy o'yinlar bilan birlashtirish, bolalarning madaniy va ijodiy rivojlanishida muhim omil bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. N.N.Djamilova. “Maktabgacha metodika fanlarini o'qitish texnologiyasi” TDPU. 2017y.
2. D.R. Babayeva. “Bolalarni nutqini o'stirish nazariyasi va metodikasi”. -T.: “Ilim ziyo zakovat”. 2022y.

Research Science and Innovation House